1378 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 18 juli 2022 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Caroline Gennez en Tom Ongena

over de stand van zaken
van de aanpak van de coronacrisis
en de Oekraïnecrisis in de beleidsdomeinen
Economie, Wetenschap en Innovatie
en Werk en Sociale Economie

verzendcode: ECO

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;
Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;
Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;
Meyrem Almaci, Imade Annouri;
Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:
Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Loes Vandromme;
Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Björn Rzoska;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:
Kim De Witte.

INHOUD

I. Inleidende uiteenzetting 4
1. Economische impact 4
1.2. Steunmaatregelen VLAIO en PMV 5
1.3. Gevolgen voor het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen 5
2. Impact op de arbeidsmarkt 6
2.1. De weg naar de arbeidsmarkt 6
2.2. Toeleiding door VDAB en aanbod 6
2.3. Informatie en controle 6
2.4. Cijfers arbeidsmarkt 6
3. Opvolging door VLAIO en FIT 7
II. Bespreking 7
1. Tussenkomsten van de leden 7
2. Antwoord van de minister 8
3. Repliek 9
Gebruikte afkortingen 10
Bijlagen: zie de dossierpagina op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie hield op 2 juni 2022 een gedachtewisseling over de stand van zaken van de aanpak van de coronacrisis en de Oekraïnecrisis in de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie en Werk en Sociale Economie.

De getoonde presentatie en de antwoorden op vooraf ingediende vragen zijn terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting

Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, geeft een inleidende uiteenzetting en antwoordt daarbij ook op schriftelijke vragen van de commissieleden die op voorhand werden ingediend.

De Vlaamse economie en arbeidsmarkt hebben op twee jaar tijd de ene crisis na de andere gekend. De coronacrisis heeft wereldwijd de samenleving grondig door elkaar geschud. Op die gezondheidscrisis volgde de Russische invasie in Oekraïne. De oorlog in Oekraïne is niet alleen een humanitaire ramp, hij heeft ook een grote sociaal-economische impact.

De minister geeft enkele basiscijfers: 5,9 miljoen Oekraïners zijn vandaag op de vlucht in het buitenland, 8 miljoen zijn op de vlucht binnen Oekraïne en 15 miljoen Oekraïners hebben humanitaire hulp nodig. Op dit ogenblik zijn 44.834 tijdelijk beschermden in België, waarvan 60 procent in Vlaanderen.

1. Economische impact

1.1.1. Evolutie van kernindicatoren

De minister toont een grafiek die het effect van de eerste lockdown en de inval van Rusland in Oekraïne op het ondernemersvertrouwen weergeeft. Er was een specifieke vraag over de daling van het ondernemersvertrouwen in Limburg. Na een kleine dip in april veerde het ondernemersvertrouwen in Limburg terug lichtjes op in mei 2022. In het algemeen is de situatie in die provincie gelijklopend met die van Vlaanderen.

Een volgende grafiek geeft de evolutie van het consumentenvertrouwen weer. Anders dan bij het ondernemersvertrouwen kende het consumentenvertrouwen wel een zeer sterke terugval tussen februari en maart 2022, na de Russische inval in Oekraïne, om dan in april 2022 te stabiliseren en zich in mei 2022 licht te herstellen.

Actueel gaat de Nationale Bank van België in haar projecties uit van een economische groei van 2,4 procent van het bbp in 2022, 1,5 procent in 2023 en 1,9 procent in 2024.

Een volgende grafiek toont de evolutie van de inflatie, een belangrijke kernindicator. Specifiek voor wat betreft het conflict in Oekraïne is er een opmerkelijke stijging van de voedingsprijzen te zien. Die stijging had zich wel al ingezet aan het begin van 2022.

Uit de grafiek met de evolutie van de energieprijzen blijkt een heel duidelijke tendens. In de periode van economisch herstel, vanaf het tweede kwartaal van 2021 tot eind 2021, is er een stijgende energieprijs. Dat geldt voor de vier energievormen, maar de meest uitgesproken stijgingen zijn die voor gas en elektriciteit. Dat is het gevolg van het herstel van de economie in combinatie met de beperkingen in het aanbod.

De oorlog in Oekraïne versterkte de prijsstijgingen en zorgde voor meer dan een verdubbeling van de gasprijzen ten opzichte van januari 2019. Voor de elektriciteitsprijzen gaat het om een stijging van ongeveer 50 procent ten opzichte van januari 2019.

Sinds 2014 lopen er sancties ten aanzien van Rusland naar aanleiding van de annexatie van de Krim. Na de inval in Oekraïne in februari 2022 zijn daar nog eens zes sanctiepakketten aan toegevoegd. De impact daarvan is aanzienlijk: 71 procent van de directe export van Vlaanderen naar Rusland viel onder de toepassing van de eerste vijf sanctiepakketten. Het zesde pakket, met onder meer het olieembargo en uitsluitingen van het SWIFT-betalingsverkeer, werd pas recent goedgekeurd en zit nog niet vervat in dat cijfer.

De rechtstreekse impact van de economische sancties tegen Rusland is eerder beperkt. Slechts 0,14 procent van de Vlaamse directe import komt uit Oekraïne en slechts 0,17 procent van de directe Vlaamse export gaat naar Oekraïne. Wat betreft Rusland komt 1,76 procent van de Vlaamse directe import uit Rusland en gaat 1,21 procent van de directe Vlaamse export naar Rusland. De handel met Rusland ondervindt uiteraard ook hinder buiten de sancties om.

1.2. Steunmaatregelen VLAIO en PMV

Vanaf de start van de coronacrisis in maart 2022 heeft de Vlaamse Regering een pakket aan steunmaatregelen genomen om de getroffen ondernemingen te ondersteunen, met onder meer de hinderpremie en de verschillende versies van het Vlaams beschermingsmechanisme. De minister toont een tabel van de genomen maatregelen met enkele kerncijfers (aantal uitbetaalde dossiers, aantal gesteunde ondernemingen en bedragen uitbetaalde steun).

In samenwerking met PMV waren er de handelshuurlening en de heropstartlening, die intussen zijn afgesloten. De overbruggingslening loopt nog tot 15 juni 2022.

Voor het terugbetaalbare voorschot voor de organisatie van evenementen waren er drie oproepen, die inmiddels zijn afgesloten, en de omboekingspremie.

De indieningsperiode voor het globalisatiemechanisme loopt nog tot 13 juni 2022.

De VLAIO-overbruggingslening is er voor Vlaamse kmo's die handelsgoederen en duurzame goederen moeten aankopen en vaste kosten zoals de handelshuur moeten financieren. Het gaat om een lening voor twee of drie jaar voor bedragen van minimaal 10.000 euro en maximaal 200.000 euro voor kleine ondernemingen en 400.000 euro voor middelgrote ondernemingen aan 1 procent rente. Het beschikbare budget is verhoogd tot 200 miljoen euro.

Om de impact van de Oekraïnecrisis op te vangen, zijn er ook de generieke VLAIO-instrumenten zoals de kmo-portefeuille en de kmo-groeisubsidie. Verder zijn er de waarborgregeling (PMV/z en Gigarant) en het Welvaartsfonds, waarvan de scope wordt uitgebreid.

1.3. Gevolgen voor het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen

Sinds de gedachtewisseling van 21 april 2022 over de impact van de oorlog in Oekraïne (*Parl.St.* Vl.Parl. 2021-22, nr. 1315/1) is er weinig veranderd, met uitzondering van de beslissing van de OESO om de deelname van Rusland aan de OESO-fora onmiddellijk stop te zetten.

Maatregelen zoals het afwegingskader van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken blijven van kracht. Het FWO, de VLIR en de universiteiten bekijken

de projecten geval per geval. Voor de hogescholen geldt een gelijkaardige regeling. Voor de overige onderzoekscentra in Vlaanderen is de impact gering.

2. Impact op de arbeidsmarkt

2.1. De weg naar de arbeidsmarkt

De minister wijst op het statuut van tijdelijke bescherming voor Oekraïense vluchtelingen. In afwachting van het afleveren van een elektronische A-kaart kan de gemeente een bijlage 15 afleveren.

Er zijn 2116 lopende toelatingen tot arbeid voor Oekraïners, via de arbeidskaart of gecombineerde vergunning, waarvan er 1076 werden uitgereikt voor seizoenarbeid. Er werden twee aanvragen voor de uitoefening van een zelfstandige activiteit ingediend door Oekraïners. In één geval ging het over een verlenging van een beroepskaart. De andere aanvraag werd ingetrokken.

2.2. Toeleiding door VDAB en aanbod

De minister toont een schema met de procesflow van de toeleiding door VDAB voor de tewerkstelling van Oekraïense vluchtelingen, gaande van prescreening, doorverwijzing of spontane aanbieding en bemiddeling tot matching.

Sinds 1 maart 2022 zijn er 1699 Oekraïners ingeschreven bij VDAB. De meeste Oekraïense vluchtelingen die zich bij VDAB inschrijven zijn vrouwen (76,4 procent). Meer dan de helft van de vluchtelingen is hooggeschoold (58,2 procent), 550 van hen beschikken over een masterdiploma. Toch kiezen ze vaak voor jobs voor kortgeschoolden.

Het aanbod lessen Nederlands werd versterkt en VDAB heeft de mogelijkheid 47 extra bemiddelaars aan te werven. Ook zullen sectoren die dat wensen een addendum bij hun sectorconvenant kunnen afsluiten.

Maximaal zal het voor het arbeidsmarktbeleid gaan om een budget van 8 miljoen euro in 2022.

2.3. Informatie en controle

Om hen wegwijs te maken op de Vlaamse arbeidsmarkt krijgt elke Oekraïner een brochure ‘Welkom in Vlaanderen’ van het Agentschap Integratie en Inburgering. Er is ook in een landingspagina ‘Werken als Nieuwkomer’ voorzien.

De brochure is belangrijk om de nieuwkomers te informeren over hun rechten en plichten en om misbruiken te voorkomen. De capaciteit voor controle en handhaving werd versterkt met tien extra inspecteurs bij de Vlaamse Sociale Inspectie, die goed zijn voor vijfhonderd extra controles. De minister wijst ook op het meldpunt van de Vlaamse Sociale Inspectie voor inbreuken in het kader van Werk en Sociale Economie.

2.4. Cijfers arbeidsmarkt

De minister toont nog enkele tabellen met de evolutie van de inschrijvingen bij VDAB, de kennis van het Nederlands, het studieniveau en de werkervaring van de 1699 ingeschrevenen.

Sinds de creatie van de hashtag #werkplekvrij publiceerde VDAB al bijna 5000 vacatures van 658 bedrijfsfilialen van 364 bedrijven. Op dit moment staan er nog 3833 jobs met deze hashtag gepubliceerd op de website van VDAB. Aandachtspunt

hierbij is dat een groot deel van deze vacatures (68,5 procent) uit de schoonmaaksector komt.

3. Opvolging door VLAIO en FIT

De taskforce Oekraïne, die door VLAIO en FIT werd opgericht met de ondernemersorganisaties en sectorfederaties, kwam al twee keer samen. Op 14 april 2022 was er met de Nationale Bank van België een discussie over de economische situatie en prognoses. Op 13 mei 2022 was er een bijeenkomst rond het thema financiering. Een volgende bijeenkomst met de sector wordt gepland in functie van de evolutie van de Oekraïnecrisis.

Specifiek op het vlak van de energieprijzen is er een monitoring van de beleidsinitiatieven die door buurlanden worden genomen om een level playing field na te streven. Met de bouwsector wordt overlegd om te bekijken hoe alternatieve toeleveringskanalen kunnen worden benut. De minister zal ook een rondetafelgesprek met de niet-ETS-industrie organiseren.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

Tussenkomst van Caroline Gennez

Wat *Caroline Gennez* vooral opvalt, is het hooggeschoolde profiel van de Oekraiense vluchtelingen, voor het merendeel vrouwen. Gelet op het hoge opleidingsniveau is het opmerkelijk dat van de bijna vijfduizend vacatures met de hashtag #werkplekvrij 68,5 procent zich in de schoonmaaksector situeert. Die vacatures zijn er natuurlijk al lang maar ze lijken niet de ideale match voor de vluchtelingen. Het kan hoogstens om een tijdelijke tewerkstelling gaan om enkele maanden te overbruggen. Er moet een betere matching mogelijk zijn. Hoe zal de minister dat aanpakken? Zal hij focussen op bepaalde sectoren? Is er een concreet actieplan nu het profiel van de Oekraïense vluchtelingen duidelijk is?

De minister vermeldde dat er 2116 lopende toelatingen tot arbeid zijn. Maar dat was de stand van zaken op 24 februari 2022. Is het aantal sindsdien nog sterk gestegen? Waarom zijn er geen actuelere cijfers?

Vluchtelingen zijn kwetsbare mensen, zeker als ze have en goed hebben moeten achterlaten en als het om vrouwen met kinderen gaat. Het is volgens Caroline Gennez een goede zaak dat de Vlaamse Sociale Inspectie werd versterkt met tien inspecteurs. Zijn de vijfhonderd extra controles vandaag in uitvoering of gepland? Gebeuren die inspecties proactief en worden de vacatures en aangeboden jobs gemonitord?

Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena verwijst naar de aankondiging van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie dat voor de Oekraïense vluchtelingen de tijdelijke bescherming kan worden verlengd. De federale staatsecretaris heeft daarvoor een wetsontwerp ingediend en ziet een oplossing in het systeem van de gecombineerde vergunning, een met de gewesten gedeelde bevoegdheid. Heeft de minister daarover al overleg gehad met de federale staatssecretaris? De gewesten moeten immers de toelating tot de specifieke categorieën van werk bepalen.

De Open Vld-fractie stelde eerder al vragen bij de 47 extra bemiddelaars die bij VDAB kunnen worden aangeworven. Er zijn bij VDAB immers al heel wat bemid-

delaars aan het werk. Hoeveel van die extra bemiddelaars zijn al aangeworven? Welke parameters worden gebruikt voor het invullen van het contingent?

Via de hashtag #werkplekvrij worden vooral vacatures in de schoonmaaksector aangeboden. Gelet op de taalbarrière is dat misschien voor de korte termijn een voor de hand liggende oplossing. Tom Ongena vindt het toch nuttig om na te gaan of die mensen kunnen doorstromen naar andere jobs die beter aansluiten bij hun competenties.

Hoeveel van de tien extra inspecteurs zijn er al aangeworven bij de Vlaamse Sociale Inspectie? Zijn er al extra controles uitgevoerd?

Tussenkomst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese vraagt of de cijfers over het hoge opleidingsniveau enkel de vluchtelingen betreffen die zich al hebben ingeschreven bij VDAB. Zijn er cijfers over het scholingsniveau van de vluchtelingen die zich nog niet hebben aangemeld? Hoe kunnen de vluchtelingen die een leefloon krijgen, worden bereikt en geactiveerd? Zal de minister blijven monitoren hoeveel van de Oekraïense vluchtelingen er aan de slag zijn?

Wat is de stand van zaken van de arbeidskaarten en vergunningen voor seizoensarbeiders? Werden die nog verder verlengd? Zijn er daarover afspraken gemaakt met het federale niveau?

De minister vermeldde dat er één beroepskaart werd uitgereikt. Lopen er nog andere aanvragen?

Er is een centraal meldpunt opgericht waar Oekraïense vluchtelingen terechtkunnen met klachten. Maaike De Vreese vindt het een goede zaak dat vluchtelingen daar in hun eigen taal een klacht kunnen indienen. Ze kunnen ook bij de Vlaamse Sociale Inspectie terecht. Zijn er al klachten ingediend?

Federaal staatssecretaris Sammy Mahdi heeft inderdaad aangekondigd dat Oekraiense vluchtelingen na het statuut van tijdelijk ontheemden moeten kunnen overschakelen op het stelsel van de gecombineerde vergunning. Maar het is niet duidelijk wat zijn voorstel precies inhoudt. Het Vlaamse Gewest stelt voorwaarden aan het verkrijgen van een single permit, zoals het invullen van een knelpuntvacature. Is er overleg geweest met het kabinet van de federale staatssecretaris? Kan de minister verduidelijken wat het concrete voorstel is?

2. Antwoord van de minister

Minister *Jo Brouns* laat antwoorden op de vragen die schriftelijk werden ingediend door de N-VA-, Open Vld- en Groenfracties als bijlagen aan het verslag toevoegen (zie de dossierpagina).

De minister antwoordt op de vragen over het hoge opleidingsniveau van de Oekraiense vluchtelingen dat het diploma de basis voor de bemiddeling blijft. De minister vindt dat op de knelpuntvacatures, in onder meer de zorg, moet worden gefocust. Dat blijft een grote uitdaging, gelet op de vaststelling dat de vluchtelingen ervoor kiezen om snel aan het werk te gaan en op die manier ook de taalbarrière niet hoeven aan te pakken. De competenties en vaardigheden moeten volgens de minister zo goed mogelijk worden ingezet en daarbij kan taalondersteuning helpen.

De cijfers over het scholingsniveau betreffen de vluchtelingen die bij VDAB zijn ingeschreven. De leefloongerechtigden worden doorverwezen naar VDAB en er is een nauw contact met de OCMW's.

Bij VDAB werden 47 extra bemiddelaars vooropgesteld. Die worden aangeworven op basis van de reële instroom. Nu zijn er vijftien aangeworven. De instroom is voorlopig lager dan verwacht. Het is overigens ook een uitdaging om de juiste mensen te vinden voor de job van bemiddelaar.

De Vlaamse Sociale Inspectie kent de risicosectoren en zal daar meer aandacht voor hebben dan voor de andere sectoren. Van de tien vooropgestelde extra inspecteurs zijn er vandaag twee aangeworven. Er zijn intussen zes inbreuken vastgesteld.

Meldingen kunnen in de eigen taal worden ingediend. Voor formele klachten zal met een tolk worden gewerkt.

Een arbeidskaart is inderdaad niet meer nodig. De arbeidskaart kan leiden tot een permanent verblijf.

De minister schreef al een brief aan federaal minister van Sociale Zaken Frank Vandenbroucke om voor seizoensarbeiders de termijn van de plukkaarten uit te breiden van honderd naar tweehonderd dagen.

3. Repliek

Maaike De Vreese herhaalt haar vraag over de concrete inhoud van het voorstel van de federale staatssecretaris voor Asiel en Migratie. De minister stelde dat de arbeidskaart kan leiden tot een permanent verblijf. Kan de minister daar meer informatie over opvragen?

Minister *Jo Brouns* antwoordt dat Oekraïense vluchtelingen na de tijdelijke bescherming de mogelijkheid zullen krijgen om een gecombineerde vergunning aan te vragen. Uiteraard onder de voorwaarden die door het Vlaamse Gewest worden gesteld.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Caroline GENNEZ
Tom ONGENA,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
ETS	emissions trading system
FIT	Flanders Investment & Trade
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
kmo	kleine of middelgrote onderneming
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
PMV/z	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen voor onze zelfstandige ondernemers
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad